

GRATIS ÄR GOTT. EFTERSMAKEN ÄR SUR.

“Det drabbar ingen fattig.”

“Det går inte att stoppa ny teknik.”

“Den som verkligen har talang kommer att skapa ändå.”

Om man lyssnar på några av argumentet som förts fram i diskussionen om innehåll på internet, så kan man få känslan av att alla är vinnare. Film, musik, spel och annan underhållning kommer av sig självt. Som snö. Det är bara att ta för sig. Och visst vore det härligt om det var sant, men samtidigt har de flesta en känsla av att det är lite för bra för att vara sant. Även om varje exemplar är billigt, så kostar det första ofta väldigt mycket att göra.

Går det att vara positiv till ny teknik samtidigt som man vill ta betalt? Det är en fråga som skär igenom hela den digitala debatten och engagerar politiker, forskare, tekniker, lobbyister, bloggare, debattörer, utredare, advokater, journalister och inte minst kreatörerna och publiken. Det är en väldigt intressant fråga och det är en väldigt viktig fråga för den kultur som vi skapar och tar del av idag är vår gemenskap. Imorgon är den vårt minne, vårt kulturarv. Det kan vara Bergman och det kan vara Grumpy Cat. Det är viktigare än vi tror.

Den här frågan och många fler kommer vi att ta upp i det här undervisningsmaterialet. Vi hoppas att det ska väcka tankar och intressant debatt i och utanför klassrummet.

VILKA ÄR VI?

Film- och TV-branschens Samarbetskommitté arbetar inom ramen för Filmavtalets paragraf om att främja arbetet mot olovlig hantering av film i alla visningsformer och har som huvudmål att minska olaglig fildelning och att stärka förutsättningarna för lagliga alternativ i alla fönster.

Film- och TV-branschens Samarbetskommitté representerar Sveriges Filmuthyrareförening upa, Sveriges Biografägareförbund, Folkets Hus och Parker, Riksföreningen Våra Gårdar, Föreningen Film och TV-producenterna, Nätverket för regionala filmproduktionscenter samt tv-företagen SVT, TV4, MTG, SBS Discovery och CMore Entertainment.

HUR ANVÄNDER JAG MATERIALET?

Materialet består av en serie texter som alla berör den svenska upphovsrätten. Texterna är indelade i kapitel. Alla texter inleds med en sammanfattning som därefter följs av en fördjupning i ämnet.

Meningen med texterna är att de ska kunna användas som bas för faktainhämtning men även inspirera eleven att på egen hand problematisera frågeställningen. Den som vill kan givetvis på egen hand leta upp mer information från andra källor och därför har vi även som hjälp på traven försett varje text med några exempel på sajter där mer information finns att hämta. Tanken är att eleven här ska få en grundläggande förståelse för ämnet men samtidigt inspireras att söka upp mer information, värdera denna källkritiskt och därefter redogöra för dess betydelse i olika sammanhang.

Till varje text finns länkar till mer information samt förslag på diskussionsfrågor, inlämningsuppgifter etc. Varje kapitel anknyter på olika sätt till frågan om upphovsrätt men kan användas var för sig eller som helhet.

Materialet är ämnesöverskridande, har tagits fram utifrån Skolverkets riktlinjer och kan användas både i högstadieskolan och gymnasiet.

HAR DU TÄNKT PÅ HUR MÅNGA SOM JOBBAR INNOM YRKEN SOM ÄR BEROENDE AV ATT UPPHOVSRÄTTEN FÖLJS?

ANPASSNING TILL LÄROPLANEN

Materialet är framtaget för att passa in i en rad ämneskategorier i både den svenska högstadieskolan så väl som på gymnasiet. Nedan följer utdrag ur den senaste läroplanen med exempel på möjlig ämnesintegration. Kanske hittar du själv andra ämnen där frågor om upphovsrätten ter sig naturlig? Tveka då inte att använda materialet efter enligt tycke.

Lycka till!

LÄROPLAN HÖGSTADIET

GRUNDLÄGGANDE VÄRDEN:

“Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.”

NORMER & VÄRDEN

Skolans mål är att varje elev:

kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter

KUNSKAPER

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola:

har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället

LÄROPLANEN ÄMNESVIS:

SAMHÄLLSKUNSKAP

ÄMNETS SYFTE:

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhälls frågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.

Den ska också bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle.

CENTRALT INNEHÅLL:

INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer.

Möjligheter och risker förknippade med internet och kommunikation via elektroniska medier.

RÄTTIGHETER OCH RÄTTSSKIPNING

Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter.

SAMHÄLLSRESURSER OCH FÖRDELNING

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.

BILD

BILDFRAMSTÄLLNING

Rättigheter och skyldigheter, etik och värderingar när det gäller bruk av bilder samt yttrandefrihet och integritet i medier och övriga sammanhang.

SVENSKA

SPRÅKBRUK

Etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och sammanhang.

INFORMATIONSSÖK OCH KÄLLKRITIK

Hur man citerar och gör källhänvisningar.

TEKNIK

ÄMNETS SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla förståelse för att teknisk verksamhet har betydelse för, och påverkar, människan, samhället och miljön. Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att bedöma tekniska lösningar och relatera dessa till frågor som rör estetik, etik, konsroller, ekonomi och hållbar utveckling.

TEKNIK, MÄNNISKA, SAMHÄLLE OCH MILJÖ

Internet och andra globala tekniska system. Systemens fördelar, risker och sårbarhet.

LÄROPLAN GYMNASIET

GRUNDLÄGGANDE VÄRDEN

“Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. (s. 5)”

SKOLANS UPPDRAG

Förändringar i arbetslivet, ny teknologi, internationaliseringen och miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. (s. 7)

Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i utbildningen. Därför ska undervisningen i olika ämnen behandla detta perspektiv och ge en grund för och främja elevernas förmåga till personliga ställningstaganden. (s. 7)

KUNSKAPSMÅL

- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv
- har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv,
- har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor. (s. 11)

LÄROPLAN ÄMNESVIS:

HISTORIA

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande genom kunskaper om det förflutna, förmåga att använda historisk metod och förståelse av hur historia används. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin historiska bildning och förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv. (s.67)

SAMHÄLLSKUNSKAP

ÄMNETS SYFTE

- Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse för frågor om arbetsliv, resurser och hållbar utveckling.

Dessutom ska undervisningen bidra till att skapa förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Ett komplext samhälle med stort informationsflöde och snabb förändringstakt kräver ett kritiskt förhållningssätt och eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla ett sådant. Det omfattar förmåga att söka, strukturera och värdera information från olika källor och medier samt förmåga att dra slutsatser utifrån informationen. (s. 144)

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer. (s. 144)

SVENSKA

ÄMNETS SYFTE

Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. (s. 161)